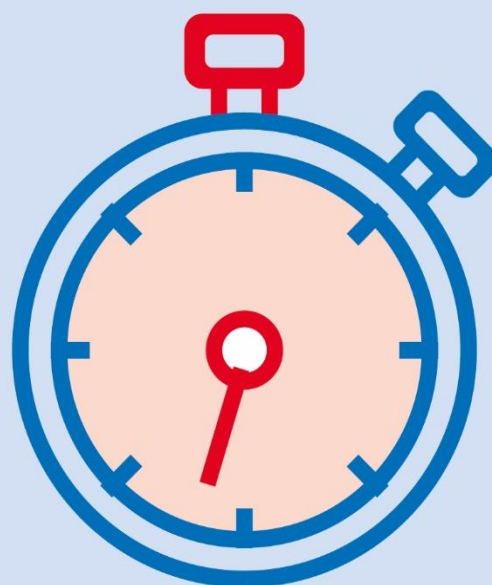
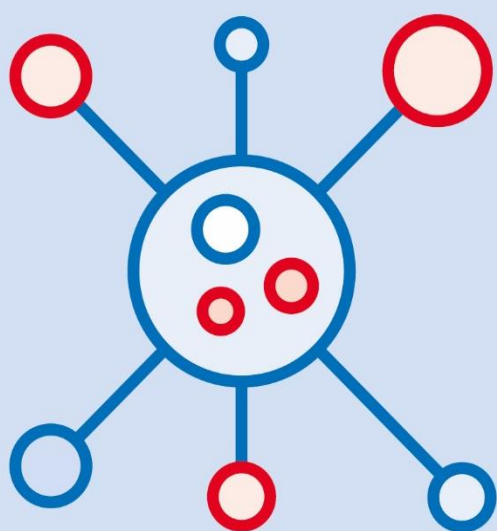
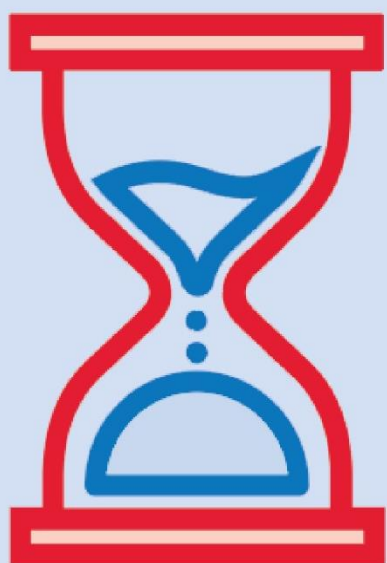

Handboek Internetveldwerk 2025

Inhoudsopgave

• Internetveldwerk	5
• Aanleiding	
• Sekswerk in Nederland	
• Wat is internetveldwerk?	
• Sekspositieve benadering	7
• Introductie	
• Sekspositief schrijven	
• Veilig internetveldwerk	9
• Introductie	
• De wet	
• Tips voor veilig internetveldwerk	
• Werkwijze actief internetveldwerk	11
• Introductie	
• Wat heb je nodig/wat zijn de voorwaarden?	
• Ervaringsdeskundigen, taal en cultuur	
• Sekswerkadvertentiesites	
• Aanpak actief internetveldwerk	
• Voorbeeldberichten	
• Werkwijze passief internetveldwerk	16
• Introductie	
• Wat heb je nodig/wat zijn de voorwaarden?	
• Ervaringsdeskundigen, taal en cultuur	
• Aanpak passief veldwerk	
• Voorbeeldberichten	
• Ondersteuning en kennisuitwisseling	19
• Soa Aids Nederland visie en projecten	
• Soa Aids Nederland ondersteuning	
• Meet & Greet	
• Sekswerkexperts: REP	
• Hulp voor sekswerkers	
• Achtergrondliteratuur	

1 Internetveldwerk

1.1 Aanleiding

Dit handboek is geschreven voor gezondheidsprofessionals die zich bezighouden met internetveldwerk vanuit een gezondheidsperspectief. Soa Aids Nederland is van mening dat sekswerk werk is. Iedereen heeft het recht om diens werk op een zo veilig mogelijke manier uit te voeren. Door actief bezig te zijn met outreach op plekken waar sekswerkers adverteren, worden sekswerkers op de hoogte gesteld van spreekuren en gratis vaccinaties. Met deze preventieactiviteiten willen wij een bijdrage leveren aan de seksuele gezondheid van sekswerkers.

Het doel van internetveldwerk is vierledig:

- Sekswerkers zijn op de hoogte van het aanbod van sociaal verpleegkundigen (en maatschappelijk werkers) in de eigen regio;
- Er wordt voorlichting gegeven over soa-onderzoek, vaccinaties (voornamelijk hepatitis B), testen op locatie, veilig werken en seksuele gezondheid in het algemeen;
- Er is gelegenheid om vragen te stellen over soa's, hiv, seks met condoom en algemene seksuele gezondheid;
- Het creëren van een vertrouwensband tussen de zorgverleners en sekswerkers in de regio.

Dit handboek is ontwikkeld voor:

- Sociaal verpleegkundigen;
- Maatschappelijk werkers;
- Andere gezondheidsprofessionals die zich bezighouden met internetveldwerk.

1.2 Sekswerk in Nederland

Sekswerk is er in verschillende vormen. Bijvoorbeeld sekswerk met fysiek contact: er worden seksuele handelingen uitgevoerd met een klant. Denk aan escort, raamwerk en thuiswerk. Er is ook digitaal sekswerk: het verspreiden van filmpjes en/of foto's, of webcamseks. Hierbij is er geen fysiek contact met een klant. Internetveldwerk richt zich met name op sekswerk met fysiek contact.

Sekswerkers bieden in toenemende mate diensten online aan om klanten te bereiken. Naast de technologische ontwikkelingen zijn er ook andere redenen, zoals:

- Het sluiten van tippelzones, raamgebieden en clubs;
- Politieke discussie over strafbaarstelling en registratiemaatregelen (Wrs);
- Verschillen in wetgeving per gemeente, op het gebied van minimale leeftijd, vergunningsplicht en thuiswerken;
- Dating en sekswerk kan op internet door elkaar lopen (met name in het geval van mannen die seks hebben met mannen, sugardating en tantrasites).

Het internet vormt een aantrekkelijke manier om klanten te bereiken. Het is over het algemeen anoniem en klanten zijn er in grote getalen te vinden. Via internet kunnen zelfstandige sekswerkers zelf hun uren, prijzen en klanten kiezen, zonder tussenkomst van een clubeigenaar, raamexploitant of escortbureau.

Het is moeilijk om een inschatting te maken van het aantal sekswerkers dat online diensten aanbiedt. Uit het beleidsonderzoek van het Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatiecentrum van het ministerie van Justitie en Veiligheid (WODC) uit 2021¹ blijkt het volgende:

¹ Bleeker, Y & Braak, van den, G (2021): De Nederlandse seksbranche: Een onderzoek naar omvang en aard, beleid, toezicht en handhaving.

“Gedurende 2021 werden er op de advertentiewebsites die we in ons onderzoek hebben meegenomen meer dan 27.000 unieke advertenties geplaatst. Per week verschilt het aantal geplaatste en het aantal afgesloten advertenties sterk. Dit suggereert dat de internetbranche een branche is met een sterke dynamiek en een sterk verloop. Ondanks deze dynamiek is het aantal advertenties dat op enig moment actief is relatief stabiel. Dit aantal schommelt zo tussen de 6.500 advertenties en 7.000 advertenties per week.”

Er komen steeds meer websites bij waar seks tegen betaling wordt aangeboden. Daarnaast wordt ook steeds vaker seks tegen betaling aangeboden via reguliere datingsites en -apps, tantrasites en andere plekken die niet per se zijn gemaakt met het doel ‘seksadvertentiesite’. Dit maakt contact leggen met de doelgroep moeilijker. Hierover is op dit moment geen data beschikbaar.

1.3 Wat is internetveldwerk?

Internetveldwerk is een methode waarbij sociaal verpleegkundigen, maatschappelijk werkers en andere gezondheidsprofessionals² sekswerkers van alle seksualiteiten en genderidentiteiten benaderen via internet. Onder het motto ‘fish where the fish are’ sturen zij langs deze weg informatie over seksuele gezondheid en over spreekuren bij de sekswerkers in de buurt. Sekswerkers worden zo geïnformeerd over preventieactiviteiten gericht op sekswerkers die in de regio worden uitgevoerd.

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen actief en passief internetveldwerk:

- Actief internetveldwerk is het persoonlijk benaderen van sekswerkers via seksadvertenties;
- Passief internetveldwerk is het benaderen van (sub)groepen sekswerkers via sociale media.

Met internetveldwerk geef je voorlichting op platforms en sociale media waar jouw doelgroep ook daadwerkelijk te vinden is. In dit handboek lees je onder andere hoe dit werkt, op welke platforms en via welke sociale mediakanalen je sekswerkers kan bereiken, waar een bericht aan moet voldoen en hoe je omgaat met privacy.

Internetveldwerk wordt gedaan door gezondheidsprofessionals met sekswerk als aandachtsgebied, voornamelijk sociaal verpleegkundigen en maatschappelijk werkers.

Het Amsterdam Centre for Sex workers (ACS) heeft de methode voor actief internetveldwerk ontwikkeld. Inmiddels doen alle CSG-regio’s en andere professionals naast het traditionele veldwerk ook actief internetveldwerk volgens de methode van ACS.

² Het internetveldwerkhandboek is ontwikkeld in een Nederlandse context. De manier van internetveldwerk is breder inzetbaar, zoals bijvoorbeeld in België, maar houd wel rekening met potentieel andere nationale wetgevingen.

2 Sekspositieve benadering

2.1 Introductie

Bij een sekspositieve benadering van seksuele gezondheid ligt de focus op autonomie en seksueel plezier. Kern van de sekspositieve benadering is aanmoedigen dat mensen bij het beleven van hun seksualiteit op basis van de juiste kennis en vaardigheden zelfstandige keuzes maken, hun eigen wensen en grenzen vaststellen, hierover met elkaar communiceren en hierop handelen. Een sekspositieve benadering biedt oplossingsrichtingen voor zorgen die het seksueel plezier in de weg kunnen staan. Zo krijgen mensen de informatie en hulp die ze nodig hebben en is de weg naar de zorgverlening - en omgekeerd de weg naar deze mensen - toegankelijker. Met als resultaat een publiek dat goed geïnformeerde keuzes maakt voor hun eigen gezondheid en welzijn.

De kernelementen zijn: kennis, eigen regie, communicatie en seksueel plezier.

De sekspositieve benadering draagt bij aan het normaliseren van testen en behandelen, vermindert stigma en bevordert preventie. Daarom is het ook van belang voor internetveldwerk en het vervolgcontact met sekswerkers. Bij internetveldwerk is met name de tekst die gebruikt wordt in het digitale contact van groot belang. Daarom ligt in dit handboek de focus op sekspositief schrijven. Voor meer informatie over de sekspositieve benadering, zie achtergrondliteratuur aan het einde van dit handboek.

2.2 Sekspositief schrijven

Probeer bij het schrijven van berichten weg te blijven van containerbegrippen (veilige seks), of klassieke contexten die niet (meer) voor iedereen gelden (relatie, vriend/vriendin, ex). Vertel wat je feitelijk bedoelt, zonder lading of aannames.

Voorbeelden algemeen

Niet: besmetten, besmettelijk

Wel: aan een ander geven (je kunt het makkelijk krijgen of aan een ander geven)

Niet: veilige of onveilige seks

Wel: seks met of zonder condoom (of PrEP)

Niet: een condoom beschermt je tegen soa's

Wel: een condoom helpt tegen soa's of "met een condoom heb je minder kans op soa's"

Niet: risico lopen op een soa

Wel: kans hebben op een soa

Niet: vaste partner

Wel: iemand met wie je vaker seks hebt

Niet: waarschuwen voor een soa

Wel: vertellen dat je een soa hebt

Niet: vreemdgaan

Wel: seks met iemand anders

Niet: relatie, vriend, vriendin

Wel: afhankelijk van context (bijv. de persoon met wie je seks hebt, sinds jullie seks hebben, enz.)

Niet: je ex

Wel: de persoon/iemand met wie je seks had

Niet: soa bij mannen, vrouwen, jongens, meisjes

Wel: soa bij je piemel/penis, soa bij je vulva, klachten bij je piemel/vulva/vagina, enz.)

Voorbeelden sekswerk

Niet: prostituee

Wel: sekswerker, geld krijgen voor seks

Niet: je lichaam verkopen

Wel: seksuele diensten aanbieden, een service aanbieden

Niet: etaleren (wordt gebruikt voor sekswerkers die achter de ramen werken)

Wel: klanten werven of klanten bereiken

Niet: het kopen van seks

Wel: een betalende klant voor een seksuele dienst

Niet: kwetsbare vrouwen

Wel: sekswerkers in een kwetsbare positie

Niet: legale/ illegale prostitutie

Wel: onvergund sekswerk of ongeregistreerd sekswerk

Toelichting: sekswerk is een legaal beroep in Nederland. Een sekswerker die onvergund werkt, kan wel een KvK-registratie hebben en belasting betalen.

Niet: uitstappen

Wel: carrièrerverandering of -switch

Niet: jongensprostitutie

Wel: MSM-sekswerk of mannelijke sekswerker

3 Veilig internetveldwerk

3.1 Introductie

Bij internetveldwerk komen andere veiligheidsvraagstukken naar voren dan bij andere vormen van veldwerk. Bijvoorbeeld omdat je gegevens van sekswerkers digitaal opslaat. Het is belangrijk dat zorgvuldig, veilig en juridisch correct te doen. In dit hoofdstuk leggen we uit waar je rekening mee moet houden. Voor het schrijven van dit hoofdstuk hebben we onder meer gebruik gemaakt van het document 'Veilig internetveldwerk binnen het HBV-programma' van het RIVM en GGD GHOR Nederland.

3.2 De wet

In Nederland zijn de belangrijkste regels voor het verwerken van persoonsgegevens vastgelegd in de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). Volgens de AVG mogen persoonsgegevens alleen worden verwerkt als er een duidelijk doel is, de verwerking noodzakelijk is voor dat doel en er een wettelijke basis voor bestaat.

Voor internetveldwerk kan de GGD zich beroepen op de Wet publieke gezondheid (Wpg). Deze wet bepaalt dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor de publieke gezondheidszorg. Dit houdt onder andere in dat zij algemene infectieziektebestrijding uitvoeren, preventieve maatregelen nemen en seksueel overdraagbare aandoeningen bestrijden. Hierbij hoort ook bron- en contactonderzoek. Daarnaast heeft de gemeente de taak om preventieprogramma's op te zetten, uit te voeren en op elkaar af te stemmen. Binnen deze wetgeving valt ook het aanbieden van vaccinaties aan risicogroepen, zoals mannen die seks hebben met mannen (MSM) en sekswerkers.

Daarmee mag de GGD dus internetveldwerk (laten) uitvoeren en daarvoor gegevens opslaan.

3.3 Tips voor veilig internetveldwerk

Hoe pak je dat aan, veilig internetveldwerk? Ga in eerste instantie in gesprek met de functionaris gegevensbescherming van de GGD, en ontwikkel op basis daarvan een eigen werkwijze. De volgende tips en aandachtspunten kunnen daarbij helpen:

- **Wees je bewust van de gevoeligheid van de gegevens**
Alle verzamelde gegevens in dit kader zijn bijzonder en gevoelig, omdat ze verband houden met iemands seksuele leven.
- **Bepaal welke gegevens noodzakelijk zijn**
Afhankelijk van het platform moet je beoordelen welke gegevens echt nodig zijn. Een algemene regel: wat je niet verzamelt, hoeft je ook niet te beveiligen. Bewaar dus zo min mogelijk.
- **Bewaar gegevens niet langer dan nodig**
 - Verwijder onnodige gegevens binnen 30 dagen. Bij het versturen van een sms kun je bijvoorbeeld overwegen het nummer en het bericht direct daarna te verwijderen.
 - Bepaalde gegevens kunnen maximaal 3 maanden bewaard blijven, zoals:
 - Informatie om dubbele benadering te voorkomen (of beperk je tot nieuwe profielen).
 - Gegevens voor rapportages, zoals aantallen benaderde personen per regio.

- **Informeer sekswerkers over gegevensverwerking**
 - Als je sekswerkers online benadert, laat hen dan weten welke gegevens worden vastgelegd, voor hoe lang, waarom en wie er toegang toe heeft. Doe dit zo snel mogelijk, bij voorkeur tijdens of kort na het eerste contact.
 - Als iemand aangeeft niet meer benaderd te willen worden, informeer hen dat hun gegevens direct worden verwijderd (en doe dit ook). Geef wel aan dat zij mogelijk opnieuw benaderd kunnen worden bij toekomstig veldwerk. Als je geen gegevens bewaart, weet je immers ook niet wie al benaderd is.
- **Denk na over het bewaren van chatgesprekken**
 - Het is vaak niet nodig volledige gesprekken op te slaan. Je kunt er bijvoorbeeld voor kiezen alleen te registreren hoeveel berichten er zijn verstuurd en waarover is gepraat.
 - Chatlogs kunnen nuttig zijn om trends en signalen op te pikken. Het is voldoende om onderwerpen (zoals PrEP, condooms, hepatitis B) te registreren zonder de volledige chats te bewaren.
- **Beveilig opgeslagen gegevens goed**
Het is belangrijk om de gegevens die je opslaat, goed te beveiligen. Denk daarbij aan:
 - Toegangsbeperking: Alleen direct betrokken zorgprofessionals mogen toegang hebben tot bestanden met contactgegevens.
 - Toegangsbeveiliging: Bewaar bestanden bij voorkeur op een server met tweefactorauthenticatie en beveilig documenten met een wachtwoord dat regelmatig wordt gewijzigd.
 - Versleuteling: Gebruik encryptie om bestanden extra te beveiligen. Check of de app die je gebruikt encryptie biedt.
- **Ontwikkel een werkwijze om je handelingen bij te houden.**
Leg vast welke gegevens je wanneer verwijderd en welke je bewaart. Bijvoorbeeld in een excelsheet.
- **Gebruik WhatsApp alleen als het niet anders kan**
WhatsApp wordt afgeraden, omdat het onduidelijk is hoe veilig gevoelige informatie op de app is. Als sekswerkers zelf WhatsApp verkiezen, is communicatie via dit kanaal mogelijk, maar informeer hen over de risico's. Signal wordt als veiliger alternatief beschouwd.
- **Als je toch Whatsapp gebruikt:**
 - Gebruik een aparte werktelefoon met een aparte simkaart;
 - Beveilig de telefoon met een pincode en WhatsApp met een toegangscode;
 - Laat de telefoon op het werk achter en neem deze niet mee naar huis;
 - Zet locatiegegevens standaard uit;
 - Schakel de functie in om berichten automatisch na 7 dagen te verwijderen. Houd er rekening mee dat ontvangers screenshots kunnen maken.
- **Verstuur e-mails alleen via een beveiligde verbinding**
Gebruik uitsluitend beveiligde e-maildiensten. Als een wachtwoord nodig is om een bericht te openen, deel dit dan via een andere route (zoals sms of een spraakoproep), maar niet via WhatsApp.

4 Werkwijze actief internetveldwerk

4.1 Introductie

Actief internetveldwerk is een methode waarbij gezondheidsprofessionals sekswerkers benaderen via internet. Onder het motto 'fish where the fish are' sturen zij langs deze weg informatie over seksuele gezondheid en over spreekuren bij de sekswerkers in de buurt. Er zijn verschillende manieren om sekswerkers te benaderen; het kan via e-mail, sms of privébericht.

Het doel van internetveldwerk kan per regio verschillen en is vaak afhankelijk van het aanbod van een GGD of een sekswerk maatschappelijk werk organisatie. Voorbeelden zijn:

- Informeren over mogelijkheden van soa-testen;
- Informeren over de kosteloze hepatitis B-vaccinatie;
- Informeren over een gepland inloospreekuur voor sekswerkers;
- Informeren over maatschappelijke en juridische diensten die aangeboden worden;
- Informeren over een PrEP-spreekuur.

Vaak wordt combinatiepreventie gebruikt: het combineren van verschillende (bovenstaande) preventieboodschappen. In één bericht kan je aandacht vragen voor verschillende onderwerpen.

4.2 Wat heb je nodig/wat zijn de voorwaarden?

Internetveldwerk vraagt goede voorbereiding om succesvol te zijn. Als je van plan bent om internetveldwerk te gaan doen, denk dan goed na over hoe jij/je organisatie het aan wil pakken.

Beantwoord de volgende vragen:

- Wat is je doel van internetveldwerk, op de lange en de korte termijn?
- Wie willen jullie bereiken?
- Bijvoorbeeld alleen Nederlandssprekende sekswerkers of ook niet-Nederlandssprekende sekswerkers?
- Wat is de belangrijkste boodschap die je wil overbrengen?
- Hoe vaak wil je internetveldwerk gaan doen?
- Wat gebeurt er al in de regio? Hoe kan je hierop aansluiten?
- Via welk medium wil je internetveldwerk doen? Telefoon, berichten of e-mail?
- Hoe wordt actief internetveldwerk gecombineerd met passief internetveldwerk?

Zorg vervolgens voor de randvoorwaarden binnen de organisatie:

- Toestemming van leidinggevende/management;
- Afspraken over beschikbare tijd voor internetveldwerk;
- Het is aan te raden om het met minimaal twee collega's te doen, zodat je elkaar kan afwisselen;
- Contact met AVG-functionaris over methode en registratie, in verband met o.a. privacywetgeving;
- Computer of telefoon met internet;
- Inloggegevens tot sekssites zoals Kinky, Sexjobs, etc.:
- Hier kunnen kosten aan verbonden zijn
- Aparte werktelefoon met wachtwoord;
- Apart e-mailadres;
- Website die up-to-date is en beschikbaar in meerdere talen;
- Zorg dat duidelijk is hoe sekswerkers een afspraak kunnen maken voor een spreekuur of wanneer ze binnen kunnen lopen, en dat de agendamodule voor hepatitis B vaccinaties goed te bereiken is.

4.3 Ervaringsdeskundigen, taal en cultuur

Een groot deel van de sekswerkers in Nederland heeft een migratieachtergrond. Een deel van hen spreekt geen Nederlands. Ook kunnen er culturele verschillen zijn in welk type bericht wel of niet aanspreekt. Het is belangrijk om hier rekening mee te houden in je internetveldwerk en je berichten op aan te passen. Door je berichten te vertalen naar het Engels en Spaans, bereik je bijvoorbeeld al een veel grotere groep dan als je alleen in het Nederlands berichten stuurt.

Een ervaringsdeskundige of andere collega die een bepaalde taal spreekt en/of cultuur kent, kan hier een belangrijke rol in spelen. Ervaringsdeskundigen weten als geen ander wat er bij sekswerk komt kijken. Zij zijn dan ook een bron aan waardevolle kennis en ervaring, niet alleen over sekswerk. Ervaringsdeskundigen met een migratieachtergrond kunnen bijvoorbeeld in eigen taal en op een cultuursensitieve manier andere sekswerkers bereiken. Een trans ervaringsdeskundige kan bijvoorbeeld makkelijker contact leggen met andere transgender sekswerkers.

Ervaringsdeskundigen kunnen op verschillende manieren ondersteunen bij het online veldwerk, bijvoorbeeld:

- Meedenken over het vormgeven van internetveldwerk;
- Meedenken over de berichten die gestuurd worden en eventueel het vertalen ervan;
- Zelf het contact leggen met sekswerkers (telefonisch, via mail of via sms).

Naast ondersteuning bij internetveldwerk kunnen ervaringsdeskundigen ook veel betekenen bij de ontwikkeling en uitvoer van andere activiteiten binnen de GGD. Het betrekken van ervaringsdeskundigen bij het werk heeft duidelijke meerwaarde voor zowel de GGD als de ervaringsdeskundigen zelf.

4.4 Sekswerkadvertentiesites

Actief internetveldwerk is het persoonlijk benaderen van sekswerkers via seksadvertentiesites. De meeste seksadvertentiesites vragen om een registratie. Sommige registraties zijn tegen betaling. Op sekswerk.info staat een [lijst](#) met websites waarop seks wordt aangeboden. De belangrijkste sites zijn:

- Kinky.nl
- Sexjobs.nl
- Boys4u.nl
- Girls4u.nl
- Redlights.nl
- Hunqz.com

Een nieuwere ontwikkeling is het aanbod van seks tegen betaling op tantra- en sugardatingsites. Het is lastig om internetveldwerk te doen op deze sites. De gebruikers identificeren zich vaak niet als sekswerker. Bovendien identificeren de eigenaren zich niet met sekswerk, wat mogelijk invloed heeft op het bereiken van sekswerkers op dit soort websites.

4.5 Aanpak actief internetveldwerk

Er zijn verschillende methodes hoe je sekswerkers kan benaderen, zoals e-mail, sms, WhatsApp en bellen. Soms benoemt een sekswerker in diens profiel welk medium de voorkeur heeft, gebruik dan ook dit medium. Ook kan er voor een combinatie gekozen worden, zoals eerst een sms versturen en vervolgens bellen.

Wat is een goed geformuleerde boodschap?

- Een persoonlijk bericht;
- Het is belangrijk dat het bericht een persoonlijke aanhef heeft. Spreek de sekswerker in principe altijd met diens naam aan. Bedenk een standaardalternatief wanneer de sekswerker een minder gebruiksvriendelijke internetnaam gebruikt.
- Het moet daarnaast meteen duidelijk zijn waar het bericht vandaan komt (organisatie) en wie het bericht stuurt (persoon). Zet de naam van de contactpersoon als afzender in het bericht, eventueel met contactgegevens van de GGD.
- Gebruik spreektaal;
- Vermijd te formele taal en moeilijke woorden; de tekst moet begrijpelijk zijn voor iedereen. Werk bijvoorbeeld samen met een collega die specialist is op het gebied van B1 of kijk of de volgende site: [Is het b1?](#)
- Vermijd afkortingen zoals pzc of jargon zoals 'klapper'. Niet iedereen weet wat dit betekent.

- **Houd de tekst kort:**
 - Opsommingstekens en korte zinnen maken een e-mail overzichtelijk.
 - Gebruik in sms en WhatsApp echter liever geen opsommingstekens.
- **Maak het bericht concreet:**
 - Benoem in ieder geval wat er wordt aangeboden, wanneer en waar. Benoem ook eventuele kosten.
- **Gebruik de juiste taal:**
 - Vertaal je bericht in de relevante talen voor jouw regio. Maak hierbij ook gebruik van de kennis van de doelgroep. Vertaal standaard in het Engels en Spaans. Laat deze teksten altijd nalezen door iemand die de taal spreekt.
 - Gebruik de taal die in de advertentie staat.
- **Zorg dat je bericht opvalt:**
 - Begin met een pakkende zin. Het kan helpen om de communicatieafdeling van je organisatie bij het schrijven van je bericht te betrekken.
 - Een optie kan zijn om een 'incentive' aan te bieden voor het bezoek aan een spreekuur. Dit kunnen gratis condooms en/of glijmiddel zijn, maar ook het aanbieden van hulp bij administratie.
 - Als je specifiek transgender personen wil bereiken, vermeld het dan ook als je bijvoorbeeld hormoonzorg aanbiedt.
 - Voeg iets toe om het bericht opvallender te maken, zoals bijvoorbeeld een strip of een ander plaatje. Let op, géén link. Hierdoor kan iemand het gevoel krijgen dat het om een spambericht gaat. Deze extra zaken moeten in dienst staan van het bericht en niet afleidend werken.
- **Zorg dat vooraf goed nagedacht is over de privacy-/AVG-vraagstukken en houdt hier rekening mee in je berichten:**
 - Benoem in je bericht hoe je iemands e-mailadres of telefoonnummer gevonden hebt.
 - Informeer de ontvanger over hoe je omgaat met diens gegevens en geef hen de mogelijkheid om zich af te melden.

Tips voor het versturen van het bericht:

- Doe het internetveldwerk op een rustige plek, zodat collega's niet mee kunnen kijken of luisteren.
- Maak je afzender transparant. Het bericht komt ongevraagd binnen. Daarom is het belangrijk dat er in één oogopslag te zien is dat jouw bericht geen spam of afkomstig van een stalker is.
- Als je via de mail berichten stuurt: Gebruik geen Hotmail- of Gmail-adres. Dit wordt door veel sekswerkers als onbetrouwbaar gezien. Gebruik een werk-e-mailadres zoals sociaalverpleegkundige@ggd.nl.
- Als je via Signal of een andere berichtenapp berichten stuurt: Zorg dat er een duidelijke foto zichtbaar is.
- Als je telefonisch contact opneemt: Zorg dat je telefoonnummer zichtbaar is en je niet anoniem belt.
- Vermijd oude advertenties. Stuur alleen een bericht naar aanleiding van een advertentie die niet ouder is dan een maand of bij een profiel dat minder dan een maand geleden nog online is geweest. Het kan zijn dat de advertentie anders niet meer actief is.

4.6 Voorbeeldberichten

E-mail

E-mail is de methode waarmee bij de start van internetveldwerk is begonnen. Sekswerkers maken echter steeds minder gebruik van e-mail, waardoor dit de minst effectieve vorm van internetveldwerk lijkt te zijn. Mocht er geen andere internetveldwerkmogelijkheid zijn, probeer het dan toch uit en kijk hoe het werkt voor jou en jouw collega's.

Voorbeeldboodschap:

Hallo, ik ben *voornaam*, soa-verpleegkundige bij de GGD op de *straatnaam* in *plaats*.
We hebben je contactgegevens gevonden op een sekswerkadvertentiewebsite (*indien mogelijk, vermeld hier de naam van de website*)
Je kunt bij mij terecht voor:
* gratis soa-onderzoek
* gratis hepatitis B vaccinatie
* anticonceptie
* een vertrouwelijk gesprek
Ik ben aanwezig op werkdagen van 12 tot 17u.
Je kunt me bellen voor een afspraak: 020 - 6262669.
Vriendelijke groet,
voornaam

In deze boodschap zie je in één oogopslag wat de GGD te bieden heeft. Het is kort, bondig en door de ondertekening persoonlijk.

Minder goed voorbeeld:

Hallo Patricia,
Langs deze weg willen we je graag informeren over wat de GGD voor jou kan betekenen. Werken als sekswerker houdt in dat je met meerdere mensen seks hebt. De kans een soa op te lopen is groter. Een condoom beschermt goed tegen hiv, maar niet volledig tegen andere soa's. Bovendien kan een condoom kapot gaan of afglijden. Daarom is het verstandig om je regelmatig op soa's en hiv te laten testen en je gratis te laten vaccineren tegen hepatitis B. Bij de GGD kan dit gratis op het spreekuur.

Groeten van Jos en Jan
GGD Holland
Hollandstraat 14
www.ggdholland.nl

Deze e-mail is te lang en belerend. Daarnaast ontbreekt relevante informatie.

Sms/privébericht

Sms/private messaging is een makkelijke manier om sekswerkers te bereiken met je boodschap.

Voorbeeldboodschap:

Hey....
Soa test? Vragen over seks? Hepatitis B vaccinatie?
Kom binnenlopen op ons gratis spreekuur bij de GGD:
Straatnaam en nummer in plaatsnaam. Iedere woensdag van 18:00-20:00 uur
Zou ik je binnenkort mogen bellen om meer over onze GGD te vertellen?
Groetjes, *voornaam*
PS: niet gebeld willen worden of geen info meer van ons ontvangen? Laat het ons weten in een reactie op dit bericht!

Minder goed voorbeeld:

Werk je in de prostitutie? Wel eens een klapper gehad?
Of doe je pzc?
Doe bij ons **gratis** en **anoniem** een SOA test.
Doe dit 2x per jaar! Bel: 020 - 6262669
GGD medewerker

Reden om niet voor deze tweede variant te kiezen is onder andere het gebruik van de termen 'prostitutie', 'klapper' en 'pzc'; deze termen zijn niet meer van deze tijd of niet per se overal bekend. Ook is het geen persoonlijk bericht; er staat geen naam van de ontvanger of de afzender bij.

Bellen

Een sekswerker bellen is een goede vorm van veldwerk met name voor het tweede contact. Je raakt eerder in gesprek als je belt dan via e-mail of sms en sekswerkers kunnen direct vragen aan je stellen. Als je sekswerkers wilt bellen, geef dit dan altijd aan in het eerste bericht.

5 Werkwijze passief internetveldwerk

5.1 Introductie

Passief internetveldwerk is een methode waarbij sociaal verpleegkundigen, maatschappelijk werkers en andere gezondheidsprofessionals sekswerkers informeren via internet. Sekswerkers worden zo geïnformeerd over preventieactiviteiten gericht op sekswerkers die in de regio worden uitgevoerd. Dit gebeurt bij passief internetveldwerk niet op individueel niveau, maar op groepsniveau via sociale media.

In deze digitale tijd is het steeds belangrijker om ook via de sociale media vindbaar en zichtbaar te zijn voor de doelgroep. Met name de jongere generatie haalt hun informatie veelal via sociale media. Dit kan bijvoorbeeld via Reddit of Instagram.

Het doel van passief internetveldwerk kan per regio verschillen en is vaak afhankelijk van het aanbod van een GGD of een sekswerk maatschappelijk werk organisatie. Voorbeelden zijn:

- Informeren over mogelijkheden van soa-testen;
- Informeren over de kosteloze hepatitis B-vaccinatie;
- Informeren over een gepland inloosprek uur voor sekswerkers;
- Informeren over maatschappelijke en juridische diensten die aangeboden worden;
- Informeren over een PrEP-sprek uur.

5.2 Wat heb je nodig/wat zijn de voorwaarden?

Ook passief internetveldwerk vraagt goede voorbereiding om succesvol te zijn. Als je van plan bent om internetveldwerk te gaan doen, denk dan goed na over hoe jij/je organisatie het aan wil pakken.

Beantwoord opnieuw de volgende vragen:

- Wat is je doel van internetveldwerk, op de lange en de korte termijn?
- Wie willen jullie bereiken?
- Bijvoorbeeld alleen Nederlandssprekende sekswerkers of ook niet-Nederlandssprekende sekswerkers?
- Via welk sociale mediakanaal wil je internetveldwerk doen?
- Wat is de belangrijkste boodschap die je wil overbrengen?
- Hoe vaak willen jullie een bericht delen?
- Wat gebeurt er al in de regio of landelijk? Hoe kan je hierop aansluiten?
- Hoe wordt passief internetveldwerk gecombineerd met actief internetveldwerk?

Zorg vervolgens voor de randvoorwaarden binnen de organisatie:

- Toestemming van leidinggevende/management;
- Afspraken over beschikbare tijd voor internetveldwerk;
- Inclusief afspraken over wie vragen en reacties op de berichten bijhoudt;
- Contact met communicatieafdeling over wat mag binnen de organisatie en in hoeverre er samengewerkt wordt;
- Inloggegevens voor sociale mediakanalen;
- Aparte werktelefoon met wachtwoord, met internet en beschikbare apps

5.3 Ervaringsdeskundigen, taal en cultuur

Net als bij actief internetveldwerk is het belangrijk aan te sluiten bij de belevingswereld van de sekswerkers die je wilt bereiken. Denk dus na over de taal waarin je berichten en posts schrijft, en hoe je rekening houdt met culturele gevoeligheden. Een ervaringsdeskundige kan hier een belangrijke bijdrage aan leveren.

Ervaringsdeskundige kunnen op verschillende manieren ondersteunen bij het passief online veldwerk, bijvoorbeeld:

- Meedenken over het vormgeven van internetveldwerk, incl. welke kanalen te gebruiken;
- Meedenken over de berichten die gestuurd worden en eventueel het vertalen ervan;
- Uitvoering van het opgestelde plan.

Naast ondersteuning bij internetveldwerk kunnen ervaringsdeskundigen ook veel betekenen bij de ontwikkeling en uitvoer van andere activiteiten binnen de GGD. Het betrekken van ervaringsdeskundigen bij het werk heeft duidelijke meerwaarde voor zowel de GGD als de ervaringsdeskundigen zelf.

5.4 Aanpak passief veldwerk

Soa Aids Nederland heeft een uitgebreide gids opgesteld over het gebruik van sociale media: [De sociale media gids](#). Hierin staat heel veel informatie over:

- Wat sociale media zijn, inclusief sterke en zwakke punten;
- Welke verschillende soorten sociale media er zijn;
- Hoe je een strategie kan bepalen;
- Een stappenplan;
- Het vergroten van je netwerk;
- Veel voorkomende termen;
- En heel veel tips.

Wel is het van belang om rekening te houden met het feit dat niet alle sociale media bruikbaar zijn voor sekswerkers. Woorden als seks en sekswerk mogen bijvoorbeeld vaak al niet gebruikt worden. Dit maakt het voor sekswerkers moeilijk om elkaar online te vinden en om goede informatie te vinden.

Verschillende sociale media hebben verschillende voor- en nadelen. Bovendien verandert er veel in het sociale medialandschap.

- X (voorheen Twitter): was tot voor kort een goed medium om sekswerkers te bereiken. Inmiddels lijken veel gebruikers, inclusief sekswerkers, het platform te verlaten.
- Bluesky: een relatief nieuw platform dat aan populariteit lijkt te winnen. Er lijken weinig restricties te zijn rond posten over seks en sekswerk.
- TikTok: populair platform, maar erg streng over alles wat met seksualiteit te maken heeft. Het is dus moeilijk om over dat onderwerp te posten zonder geblokkeerd te worden.
- Instagram: minder streng dan TikTok, maar accounts die iets met seks of sekswerk doen lopen risico te worden geblokkeerd.
- Reddit: populair platform onder sekswerkers.
- Facebook: Niet veel gebruikt platform, met grofweg dezelfde regels als Instagram.
- LinkedIn: vooral goed om andere zorgverleners te bereiken.

Omdat dit landschap zo veranderlijk is, is het een goed idee om in gesprek te blijven met collega's over dit onderwerp. Daarnaast kun je aan sekswerkers met wie je een goede vertrouwensband hebt vragen welke sociale media zij gebruiken.

5.5 Voorbeeldberichten

Voor meer voorbeelden kan je kijken naar [het Sekswerk Meld- en Adviespunt op Bluesky](#).

6 Ondersteuning en kennisuitwisseling

6.1 Soa Aids Nederland visie en projecten

Soa Aids Nederland streeft naar seksuele gezondheid en rechten voor alle sekswerkers in Nederland. Dit doen wij door op participatieve wijze samen te werken met de community. In navolging van de [Beleidsvisie seksuele gezondheid van VWS](#) gaan wij uit van de [werkdefinitie van seksuele gezondheid van de WHO](#). In navolging van de aanbevelingen van de WHO focussen wij ons hierbij op de volgende noodzakelijke voorwaarden om seksuele gezondheid en rechten te kunnen bewerkstelligen:

- Decriminalisatie van sekswerk;
- Toegang tot holistische en inclusieve zorg;
- Toegang tot (arbeids)rechten;
- Toegang tot (zakelijke) dienstverlening;
- Tegengaan van stigma en geweld;
- Capaciteitsopbouw van de sekswerk community;
- Toegang tot informatie & informatievoorziening.

Soa Aids Nederland is onafhankelijke expert op het gebied van de gezondheid en rechten van sekswerk. Hierdoor kunnen wij in de rol van kwartiermaker draagvlak vergroten en borgen voor een holistische en inclusieve benadering binnen de seksuele gezondheidszorg voor sekswerkers. Dit doen wij door het opzetten en uitvoeren van projecten gericht op sekswerkers en op zorgprofessionals. Wij voeren projecten uit gericht op seksuele gezondheid, veiligheid, destigmatisering, de arbeidspositie van sekswerkers en informatiemanagement richting sekswerkers en zorgprofessionals, waaronder:

- [Ugly Mugs](#);
- [Sekswerk Meld- en Adviespunt \(SMAP\)](#);
- [De Sekswerk Alliantie Destigmatisering \(SWAD\)](#);
- Het beheren en onderhouden van [sekswerk.info](#);
- Het onderhouden van [sekswerkgoedgeregeld.nl](#), met onder andere een [database](#) waarin sekswerkers het sekswerkbeleid van hun gemeente kunnen opzoeken.

Daarnaast organiseren wij bijeenkomsten voor medewerkers van GGD'en en sekswerk maatschappelijk werk, zoals de REP en de Meet & Greet (zie onderstaande toelichting).

6.2 Soa Aids Nederland ondersteuning

Soa Aids Nederland is altijd beschikbaar om vragen te beantwoorden. Bijvoorbeeld:

- Vragen over sekswerk in Nederland;
- Vragen over internetveldwerk en dit handboek;
- En alle andere vragen die je hebt!

Daarbij ondersteunt Soa Aids Nederland graag (zorg)professionals bij projecten gericht op het delen van gezondheidsinformatie richting sekswerkers of informatie over sekswerk naar andere zorgprofessionals. Denk hierbij aan:

- Meedenken met het opzetten van regionale projecten;
- Contacten leggen in het veld met bijvoorbeeld andere zorgorganisaties, maatschappelijk werk organisaties etc.;
- Advies geven over actief en passief internetveldwerk.

Neem laagdrempelig contact op met Soa Aids Nederland via info@sekswerk.info.

6.3 Meet & Greet

Jaarlijks organiseert Soa Aids Nederland de Meet & Greet. De Meet & Greet faciliteert kennisuitwisseling voor professionals die gespecialiseerd zijn in seksuele gezondheidszorg en soa-preventie gericht op sekswerkers en/of mannen die seks hebben met mannen (MSM). Professionals uit het hele land zijn tijdens deze dag aanwezig, waaronder sociaal verpleegkundigen, maatschappelijk werkers, en medewerkers van andere hulpverlenings- en ondersteunende organisaties.

Er is ontzettend veel kennis binnen het vakgebied én de doelgroep. Op deze dag worden professionals en mensen uit de doelgroep samengebracht om kennis en informatie met elkaar te delen. Elk jaar heeft de Meet & Greet een thema. De afgelopen jaren zijn de volgende thema's langsgekomen: Nieuwkomers, Stigma en schaamte in de spreekkamer, en De mens centraal. Tijdens de dag zijn er verschillende workshops waar mensen aan deel kunnen nemen. Sinds 2018 wordt er voor deze bijeenkomst accreditatie aangevraagd.

Houd de [website](#) of de [LinkedIn-pagina](#) van Soa Aids Nederland in de gaten voor de datum van en meer informatie over de volgende Meet & Greet.

6.4 Sekswerkexperts: REP

Bijna elke GGD en sekswerk maatschappelijk werk organisatie in Nederland heeft één of meerdere experts op het gebied van sekswerk in het algemeen, en internetveldwerk in het bijzonder. Deze experts worden REPPER genoemd en komen twee keer per jaar samen tijdens de REP-bijeenkomsten.

De REP-bijeenkomsten zijn bedoeld om met elkaar te verbinden, vragen aan elkaar te stellen, ideeën op te doen en kennis uit te wisselen. De bijeenkomsten gaan over internetveldwerk, maar ook breder over sekswerk. De REP vindt twee keer per jaar plaats en wordt georganiseerd door Soa Aids Nederland.

Wil je aansluiten bij de REP-bijeenkomst? Check of er al collega's uit jouw regio gaan, en stem onderling de aanwezigheid af. Ook kan je contact opnemen met Soa Aids Nederland via info@sekswerk.info. Wij kunnen dan samen met jou kijken wie jouw regio vertegenwoordigt, en je eventueel in contact brengen.

REP-whatsappgroep

De REPPers komen twee keer per jaar samen. Natuurlijk komen er in de rest van het jaar ook zaken langs die mogelijk belangrijk of interessant zijn om met elkaar te delen of te bespreken. De snelste manier om met elkaar in contact te zijn en te blijven, is via WhatsApp.

De whatsappgroep kan gebruikt worden om:

- Regionale ontwikkelingen en/of nieuws terug te koppelen naar elkaar en naar de landelijke coördinatie;
- Een algemene werkgerelateerde vraag aan je collega-REPPers te stellen;
- Algemene kennisgeving over een nieuwe ontwikkeling op een website waarop internetveldwerk plaatsvindt te delen, bijvoorbeeld: andere inlogregels, opeens veel reacties of juist niet, etc.;
- Een collega te vinden om te vragen voor persoonlijk overleg via e-mail of telefoon, over een specifiek (acuut) voorval;
- Een vraag, opmerking of tip voor dit handboek.

Deze whatsappgroep kan NIET gebruikt worden voor:

- Het delen van persoonsgegevens of andere persoonlijke informatie over sekswerkers;
- Het delen van locaties of directe URL's naar advertenties van sekswerkers;
- Het bespreken van trends specifiek voor jouw regio, bijvoorbeeld: "opeens veel jonge Roemeense vrouwen in Gelderland".

Mocht je lid willen worden van de whatsappgroep, overleg dat eerst met je lokale collega's. Neem daarna contact op met Soa Aids Nederland via info@sekswerk.info.

6.5 Hulp voor sekswerkers

Sekswerk Meld- en Adviespunt

Sekswerkers kunnen met een klacht of vraag over organisaties en overheden terecht bij het [Sekswerk Meld- en Adviespunt](#), een initiatief van Soa Aids Nederland. Het SMAP wil een brug slaan tussen sekswerkers en diverse instanties in Nederland, zoals de politie, de Belastingdienst, de Kamer van Koophandel en banken. De medewerkers van het SMAP zullen, indien nodig, de sekswerker helpen door bijvoorbeeld door te verwijzen en/of te bemiddelen. Elke melding wordt persoonlijk behandeld.

Ugly Mugs

[Ugly Mugs](#) is een platform waarop sekswerkers anoniem andere sekswerkers kunnen waarschuwen voor potentieel gevaarlijke klanten. Alleen sekswerkers kunnen zich aanmelden voor dit platform. Zij kunnen telefoonnummers en e-mailadressen invoeren op de website en negatieve ervaringen anoniem publiceren om andere sekswerkers te waarschuwen.

Naar verwachting komt er medio 2025 de mogelijkheid voor hulpverleners om namens sekswerkers melding te doen van geweld bij Ugly Mugs.

Andere hulpverleners

Door heel Nederland zijn gespecialiseerde hulpverleners voor sekswerkers. Verwijs indien nodig door naar een collega. Op [sekswerk.info](#) vind je een [overzicht](#).

6.6 Achtergrondliteratuur

Ben je benieuwd hoe je de drempel tot soa-testen kunt verlagen, wat er beter kan aan beleid rondom sekswerk in Nederland, of wat sekswerkerparticipatie precies inhoudt en hoe het jou in je werk kan ondersteunen? Veel informatie kan je vinden op [sekswerk.info](#).

Daarnaast vind je hieronder een aantal interessante documenten en artikelen:

- [De SWIT-gids](#), een toolkit voor gezondheidsprogramma's voor sekswerkers,
- En de [e-learning van de SWIT-gids](#);
- [E-learning over de sekspositieve benadering](#);
- [Sociale media gids](#) van Soa Aids Nederland;
- [Sex Work Mediagids](#) van Reimagining Sex Work;
- [Zes manieren om de drempel tot soa testen te verlagen](#);
- [Veilig internetveldwerk binnen het HBV-programma](#);
- [Soa Aids Nederland Academie](#), met allerlei e-learnings voor zorgprofessionals over seks en soa-zorg;
- [Handreiking signalering mensenhandel](#).